

Varför blöder Socialdemokraterna?

En rapport från Föreningen Hjärta - troende socialdemokrater i Stockholm

2020 gick ungefär 15 000 personer ur Socialdemokraterna. Det är en kraftig acceleration i medlemsrasen. Vi i föreningen Hjärta har också förlorat många, både medlemmar och förtroendevalda. Under ett antal år har vi kunnat kompensera tappet med att värva internt, bland människor som varit på väg att lämna S, eller som sökt en plattform för att förändra inifrån. Men det hoppet har fortsatt sjunka sedan 2015. När vi frågar aktiva medlemmar som hoppar av om varför, och när vi försöker värva nya men får nej får vi nästan alltid samma svar: jag kan inte vara med i Socialdemokraterna. För att göra något åt det, måste vi veta vad problemen består av. För att bidra till formuleringen av ett svar har vi tagit fram den här rapporten.

Inledning	2
Kort om källor och citat	3
1. Ideologi, vision och maktanalys	3
Behov av vision och ideologisk förankring	3
Socialdemokratin behöver sätta dagordningen	4
Tror Socialdemokraterna på sin egen politik?	5
Vi behöver en maktanalys	6
Tjänstemannastyre	6
Högerpolitik och öppna spjäll mellan parti och näringsliv	7
2. Inte längre en folkrörelse bland folkrörelser	8
Modern klassanalys avfärdas som "identitetspolitik"	8
Stödet till och från LO sviktar	9
Brott med folkrörelserna	10
Ge oss en vild vänster!	11
Perspektiven krymper	12
Medlemmar är mer än lojala kampanjmaskiner	13
Asylrättsfrågan illustrerar problemen med interndemokratin	14
Partiet måste vara en rörelse oavsett regering	16
3. Kommunikation och populism	17
Närmande till högerpopulistisk retorik	17
Hårda tag istället för förankrad analys	18
4. Vägen framåt för en socialdemokratisk politik	20

Inledning

Vi är kärleksfulla kritiker med stark socialdemokratisk övertygelse. Vi tror att den socialdemokratiska ideologin är avgörande för en positiv utveckling mot ett samhälle där alla behövs, alla får plats och alla har samma rättigheter och lika värde. Ett jämlikt, solidariskt samhälle med starkt folkligt engagemang. Men vi ser också hur det socialdemokratiska partiet allt mer tappas sin ideologiska kompass.

Förra året, 2020, tappade Socialdemokraterna 20% av sina medlemmar, dvs ungefär 15 000 personer. Vi har svårare än någonsin att värva medlemmar till vår egen lokalförening. Det i särklass vanligaste svaret vi får när vi frågar människor som står för våra värderingar och som vi vill ha med i kampen för ett mer solidariskt och jämlikt samhälle, är: "jag gillar er men jag kan inte vara med i S".

Det handlar om muslimer som känner sig svikna och misstänkliggjorda, människor i rörelser för fred och human flyktingpolitik, människor i förorter, i mindre orter och landsbygd och många andra svenskar som anför sina progressiva och frihetliga värderingar som främsta skäl till att de inte kan gå med oss längre. Dessa människor röstar antingen på andra partier, eller så tappas de tilltron till hela det politiska systemet.

Men vi möter även medlemmar som hänvisar till maktfullkomlighet, att de inte upplever sig lyssnade på och känner brist på förtroende att S vill något med politiken. Det är oklart vart dessa väljare vänder sig när vi som parti inte längre utgör ett relevant alternativ, men Sverigedemokraterna och andra populistiska sammanhang är dessvärre inte otänkbara.

Genom många utbyten av erfarenheter med andra medlemmar i partiet har vi fått bilden av ett svagt intresse från partiledningen för att lyssna på de många röster inom partiet och runt om i arbetarrörelsen som lyft dessa människors perspektiv. Arbetarrörelsens perspektiv, hela folkrörelsernas. De som är medlemmar sedan länge upplever ofta att de inte längre blir lyssnade på i viktiga frågor. I många samtal, enskilt och i grupp, såväl inom som utom rörelsen, har den bristande interdemokratin konsekvent tagits upp som särskilt bekymmersam.

Socialdemokraterna har slutat vara ett alternativ för stora grupper som tidigare självklart såg sig som sossar. Denna förändring har gått snabbt. Men samtalet om vad krisen beror på lyser med sin frånvaro. Formulering av förklaringar tolkas alltför ofta som gnäll, skadligt för bilden av S utåt eller rentav som illojalitet.

Vi lever just nu i den klassiska mediala och opinionsmässiga "smekmånaden", som ofta infaller när man har en ny partiledare. Det är lätt att intala sig att "nu vänder det". Men ett parti är mycket mer än bara sitt ledarskap, och de problem vi ser är utbredda i hela partiorganisationen. Något radikalt måste hända, annars kommer S att gå samma väg som många andra socialdemokratiska partier runtom i Europa, och tappa valarbetare, väljarstöd och hela initiativet i politiken.

Partiet löper en överhängande risk att förvandlas till en "färglös förhandlingsmaskin", som Kjell Rautio på LO har uttryckt det. Ideologiska ställningstaganden har underordnats vikten

av att sitta vid makten, och ingen fråga har varit för viktig för att dagtinga med. Vi ser ett allvarligt demokratiskt och ideologiskt underskott.

Den här rapporten är en analys som sammanfattar läget för Socialdemokratiska arbetarpartiet inför valet 2022. Vi går igenom frågor om interndemokrati, ideologisk kurs, medlemsutveckling, förhållande till folkrörelserna och hur den socialdemokratiska identiteten ser ut idag, med förhoppning om att socialdemokrater som på något sätt delar vår analys kan ha nytta av dokumentet i sitt eget arbete. Sverige och världen behöver socialdemokrati, och socialdemokratiska partier som kan bära ideologin och visionerna för en ny tid.

Kort om källor och citat

Denna rapport är sammanställd av ett flertal personer med lång erfarenhet på olika nivåer och inom många olika delar av Socialdemokraterna. Många påståenden som görs i texten bygger på egna erfarenheter. Undantagsvis anges även externa källor, men detta är ett i grund och botten resonerande dokument som skrivits utifrån en bekymrad och kämpande kärlek till socialdemokratin. På flera ställen återger vi erfarenheter från partikamrater eller andra som är partiet närstående.

Till följd av den här rapportens kritiska natur vill vi inte gå ut med namn eller annan information av identifierande natur. Detta är en självklarhet för oss, även om det kan påverka rapportens trovärdighet. Vi är övertygade om att många andra delar och känner igen sig i de erfarenheter som vi ger uttryck för här, och den igenkänningen kommer att vara lika stark oavsett om källan är känd eller anonym.

1. Ideologi, vision och maktanalys

I det här kapitlet diskuterar vi partiets samhällsanalys och förankring i den socialdemokratiska ideologin, som vi menar uppvisar ett antal allvarliga brister, samt behovet av att vi återtar initiativet i den politiska debatten. Kapitlet är starkt inspirerat av en rapport som togs fram inom unga S-kvinnor Rebella 2009, i rapporten "Socialdemokratin - från EP-valet in i framtiden. En rapport för partiets framtid från Rebella", även kallad Rebellas framtidsrapport.

Behov av vision och ideologisk förankring

Ur Framtidsrapporten:

"Det saknas tydligt kommunicerade långsiktiga visioner som sträcker sig över mer än en mandatperiod och konkreta politiska åtgärder för att arbeta i riktning mot visionen om ett mer rättvist och jämlikt samhälle. Vad vill S - på lång sikt? Många av partiföreträdarnas utspel och politiska beslut verkar inte föregås av en ideologisk analys och en förankring i partiprogrammet.

Det övergripande målet för allt vårt arbete ska vara frihet och jämlikhet. Den anpassliga och ideologiskt urvattnade politik som vi tycker att Socialdemokraterna har drivit i många frågor de senaste åren är inte ett trovärdigt alternativ för att skapa detta jämlika samhälle.

I allt större utsträckning tillåts marknaden att styra på politikens bekostnad. Vi har varit med och släppt in privata aktörer inom exempelvis vård, utbildning och äldreomsorg i former och med villkor som de facto har medfört större klyftor mellan olika människors livsvillkor. Socialdemokraternas kritik av utvecklingen är ljummen och senfärdig, kanske för att vi vet att vårt eget parti i stor utsträckning har bidragit till de konsekvenser vi ser. Vi behöver lyfta blicken och diskutera vad enskilda åtgärder leder till i ett större perspektiv.”

Rebellas framtidsrapport är minst lika aktuell nu som för 12 år sedan. Vi i Hjärta önskar att partiet blir tydligare i vart vi är på väg och hur vi säkerställer att vår politik leder till de mål socialdemokratin strävar efter. Vi efterlyser därför fördjupad ideologisk förankring och att partiets förslag löpande stäms av mot de övergripande målen i vår ideologi och i partiprogrammet.

Socialdemokratin behöver sätta dagordningen

Socialdemokraterna representerar i dag inte ett tillräckligt tydligt alternativ i politiken. Det finns bland väljare och partimedlemmar en utbredd besvikelse över att Socialdemokraterna genomfört nyliberal politik med privatiseringar, skattesänkningar och avreglerade marknader.

Den nyliberala hegemonin har ända sedan 1980-talet påverkat även vårt partis politik och den verkar fortfarande inte kunna ifrågasättas annat än i enskilda frågor. Ideologin som formulerar ett helt annat system har väsentligen tystnat. Detta behöver problematiseras för att vi ska vara trovärdiga i vår socialdemokratiska ideologi. Frågan blir då om vi kan – och vill – ändra färdriktningen.

Det har även skett en förskjutning i synen på politikens möjligheter att påverka. Alltför ofta bortförklaras uteblivna politiska reformer med att vi inte har möjlighet att förändra. Något annat och större – globaliseringen, världsekonomin, det parlamentariska läget eller överskottsmålet – dikterar villkoren. S reduceras från den politiska kamporganisation man bildades för att vara, till en förvaltare av initiativ sprungna ur andra intressen och omständigheter:

På detta sätt avsäger man sig ansvaret för den politiska utvecklingen och tillåter en framväxande global auktoritär våg att hand i hand med marknadskrafterna få allt mer spelrum – trots att vi vet att ett marknadsstyrt samhälle aldrig kan bli ett jämlikt samhälle. Och trots att vi vet att allt mänskligt skapat också kan ändras av människor.

Vår största utmaning för att på allvar lyckas verka för ett socialdemokratiskt samhälle är därför *inte* att behålla regeringsmakten. Den är istället att bryta med våra självpåtagna politiska begränsningar i form av en övertro på marknadsliberal reformism varvad med kultur- och migrationspolitisk opportunist.

Verklig demokrati kan aldrig uppnås i ett samhälle där marknadsliberala friheter kringskar det politiska inflytandet, där makten hamnar i händerna på ett fåtal, och en skepsis gentemot såväl människovärdets som de demokratiska institutionernas legitimitet har fått fäste.

Vi behöver våga vara rotade i vår ideologi när vi söker lösningar för framtiden. Vi finns inte till för att vara en mellanväg mellan kommunister och nyliberaler eller ens mellan vänster- och centerpartister. Vår roll är inte att stå i mitten av ett allt mer högerextremt politiskt spelfält. Vi har en ideologi, och inte vilken ideologi som helst, vi har den historiskt framgångsrika socialdemokratin som vårt verktyg för att nå vårt mål - ett jämlikt samhälle. Det måste återspeglas i all vår politik.

Tror Socialdemokraterna på sin egen politik?

Politik är som bekant ett hantverk där längtan och visioner måste finna utrymme inom det möjligas ramar. Men när den viktiga balansen mellan idealism och strategi väger över starkt till det senares fördel upplevs Socialdemokraternas politik av många som kortsiktig och svagt förankrad. Det är opinionsmätningar och kommunikationsstrategier som bestämmer dagordningen och partiledningens politiska utspel. Det gör att styrkan i vår politiska övertygelse ifrågasätts medan det blir allt för lätt för politikens populisterna att utmåla partiet som en grupp makthungriga broilers som vill behålla regeringsmakten till vilket pris som helst.

För att vinna väljarnas förtroende måste vi föra fram vår egen politik. Mycket av det som sägs i sociala medier, i vår uppsökande verksamhet och i tv-debatter, framstår som kortsiktiga reaktioner på veckans debattämne, som idag alltför ofta sätts av det starkt högerlutande samtalsklimatet i sociala medier. Vi behöver driva våra egna frågor och sätta våra egna debatter.

Socialdemokraterna uppfattas ofta som bevarare av det som varit. Många ifrågasätter vår förmåga att tänka nytt och anpassa oss till samhällsutvecklingen och den verklighet vi lever i. Vi måste därför bli tydligare med att vår politik inte handlar om en reträtt till (den romantiserande bilden av) 60-talet, utan att våra tankar om hur samhället ska organiseras är moderna och framåtsyftande.

Vår brist på förtroende för våra egna idéer medför ett alltför stort fokus på borgerlighetens misstag. Det är orimligt att vi har ministrar som än idag fortsätter att dels låna borgerlighetens problembeskrivning av verkligheten, med orosretorik och utpekande av minoriteter och invandrare som problem, och dels beskylla den gamla alliansregeringen för att dessa problem uppkommit. Vi har nu haft makten i snart åtta år. Även om det parlamentariska läget har varit ogynnsamt måste vi stå för vår egen politik i retoriken, och tydliggöra skillnaderna mellan framförhandlade förslag och våra prioriteringar, mellan regeringen och det socialdemokratiska partiet.

“Arbetarrörelsen har alltid varit global och måste så fortsätta att vara.”

Det spelar ingen roll vilka som sitter vid makten om de inte har viljan och styrkan att genomföra nödvändiga reformer. Få tror i dag på Socialdemokraternas förmåga att trycka tillbaka marknaden, bekämpa segregationen och reformera samhället i riktning mot ökad jämlikhet. Förtroende för politiken skapas inte genom dyra reklambyråer och kampanjer i sociala medier. Väljarnas förtroende får vi genom att veta vad vi vill och konsekvent stå för våra grundläggande värderingar.

Vi behöver en maktanalys

Det räcker inte att bara prata om orättvisor och ha lösningar som grundar sig i nyliberala idéer om horisontellt utanförskap, eller ännu värre, auktoritära attityder om kultur- och gruppskillnader som ska bemötas med hårdare kontroll. För att kunna forma vår politik för jämlikhet behöver vi ha en utvecklad maktanalys som låter oss förstå samhällets vertikala skiktning och de många samverkande strukturer som motverkar jämlikheten.

Maktanalys borde vara vårt partis styrka och vårt sätt att profilera oss gentemot såväl den liberala som den konservativ-auktoritära borgerligheten. Våra insikter om att över- och underordning kommer i många former står inte i kontrast till en mer traditionell maktanalys som tar sin utgångspunkt i klass och kön. De förhållanden vi vill förändra beror inte på den enskilda individen och vår analys är inte heller ett resultat av någon “identitetskris inom vänstern” som det ibland påstås av våra motståndare. Vi behöver inte bekräfta den populistiska nubbilden, vilket tyvärr ledande partiföreträdare då och då hemfaller till att göra.

Förhållandena grundar sig snarare i överlappande maktordningar och kräver en politik som inser just detta. Ett progressivt jämlikhetsarbete handlar om samhällelig maktanalys och kollektiv kamp som löper solidariskt över olika gruppstillhörigheter. Det är materiellt, knappast någon “flummig identitetspolitik”. Här finns stora grupper i samhället som berörs, och de har idag få eller inga politiker som vill föra deras talan.

Den socialdemokratiska politiken bör bygga på analyser utifrån alla diskrimineringsgrunder. Genom en intersektionell analys får politiken en dimension som vi i stora delar saknar i dag.

En modern maktanalys kan inte ha den nationella ram som tycks sätta agendan för hela det politiska spektrat i svensk politik idag, och inte minst i S, eftersom vi lever i en global värld. Det inger knappast förtroende att inte skriva under det avtal om internationellt kärnvapenförbud som vi själva varit aktiva i att författa, att prioritera ner våra internationella samarbeten liksom alla de S-politiker som brinner för internationellt arbete, att fortsätta storsatsningar på krigsmateriel och försvara omfattande handel med de aktörer som orsakat många av de svåraste konflikterna i världen idag (Förenade arabemiraten och Pakistan är två av våra största kunder, med avgörande roller i de humanitära katastroferna i Jemen respektive Afghanistan). Arbetarrörelsen har alltid varit global och måste så fortsätta att vara. Bara då kan vi på sikt få en demokratisk värld där makt och välfärd är jämlikt fördelad.

Tjänstemannastyre

Politiker och tjänstemän verkar i ett ständigt nära samarbete och det går inte att dra en heldragen gräns mellan vad politiker och tjänstemän gör. Relationen bestäms till viss del av organisationsstruktur, formella och informella roller samt det ansvar dessa strukturer och roller ger tjänstemännen. Här finns en stor risk att den förda politiken påverkas av värderingsskillnader mellan demokratisk strävan och politisk effektivitet.

S är numera ett exempel på vad som händer när tjänstemannastyrets paradigms om effektivitet (i form av valresultat) får ta överhanden. Alltför mycket utrymme har lämnats till valstrategi och samordnad kommunikation, med få budskap och litet medlemsinflytande. Redan efter EP-vals kampanjen 2009 formulerades detta problem i Rebellas framtidsrapport (s.18) på följande sätt:

“Varje medlems livssituation och politiska vision är det som utgör grunden till att engagera oss politiskt. Det är inget en PR-byrå kan skapa och skicka ut som massutskick via e-post.”

Det har gått 12 år sedan Rebellarapporten släpptes, de problem i S som rapporten lyfte har blivit större under denna period.

Högerpolitik och öppna spjäll mellan parti och näringsliv

S-politiker har nu en lång tradition av att hoppa in i det privata näringslivet och jobba som beslutsfattare och lobbyister. Samma S-politiker som en gång drev igenom de avregleringar av välfärden och tillåtandet av vinstuttag som visat sig vara exakt så dåligt som vänsteranalytiker förutspådde tjänar idag stora pengar inom välfärdsbranschen.

Problemet är välkänt sedan länge och ännu har inte Socialdemokraterna som parti agerat för att stoppa detta och införa tydliga regler för vad som gäller för partiets företrädare. Detta urholkar trovärdigheten för Socialdemokraterna som ett parti som i grund och botten vill reformera och kontrollera rovkapitalismen. Om människor ser detta som korruption är det inte så konstigt.

När Cementa under sommaren 2021 inte fick förlängt tillstånd att bryta kalk på Gotland mobiliserade S-ledningen i regeringen för att snabbt införa en tillfällig lag avsedd direkt för att hjälpa ett enskilt företag som själv försatt sig i kris. Argument om att detta var direkt nödvändigt för att stoppa en ekonomisk katastrof i Sverige har tillbakavisats av miljörörelsen som påtalat att det finns kalk att importera från utlandet. Ändå har man lagt fram och genomfört ett extremt hastigt lagförslag som fått hård kritik av Lagrådet. Att ensidigt gynna ett enskilt företag på detta sätt bryter enligt Lagrådet mot Sveriges grundlag.

Därtill berättar DN¹ om hur S har försökt skraddarsy miljökraven i bonus-malussystemet så att de ska gynna ett enskilt företag - Volvo. Problemet är större än bara enskilda händelser.

2. Inte längre en folkrörelse bland folkrörelser

Socialdemokraterna, som själva varit en folkrörelse, har traditionellt varit folkrörelsernas väg in i staten. Men här ser vi stora förändringar, med än större konsekvenser.

Modern klassanalys avfärdas som "identitetspolitik"

En tjänsteman på partikansliet förklarade att den imaginära person man kommunicerar till är en vit medelålders industrifackligt ansluten man. Även om målgruppen är liten och vi faktiskt i tio års tid haft en partiordförande som tillhör exakt den gruppen så har vi misslyckats kapitalt med att övertyga just denna grupp. Enkätundersökningar har genomgående visat att just vår man är någon som sökt sig allt närmare alternativhögerns krets och verklighetsuppfattning och i allt större utsträckning röstar SD.

Det är ett problem att en av de mest brännande frågorna i samhällsdebatten, en ny klassanalys som även inkluderar ras, religion och funktionalitet, inte finns med när intern opposition formeras. Istället kallas detta identitetspolitik och avfärdas.

"...en outtalad ängslighet för förnyelse."

Den svenska arbetarklassen idag arbetar inte i typiskt manliga LO-yrken. Den är prekär, rasifierad och oorganiserad. Och vi Socialdemokrater har misslyckats att organisera den, föra dess talan eller verka för att den på allvar ska få det bättre. Tvärtom har S om något gjort direkt motstånd mot att hjälpa denna nya grupp att organisera sig, som Ellinor Torp har visat i sin bok *Vi, skuggorna: Ett Sverige du inte känner till*. Istället håller partiet fast vid historiskt viktiga grupper, som i många fall redan gjort sina klassresor och idag är medelklass.

När vi pratat med högt uppsatta politiska sekreterare om just frågan vem S är till för idag har vi fått höra att partiet nu som alltid är till för arbetarklassen, men man menar snarare det som de Nya Moderaterna menade - fast anställda i traditionella arbetaryrken, återigen: fördomen om arbetaren som en vit metallarbetare snarare än faktiska låginkomsttagare, arbetslösa, den informella arbetskraften, de arbetande fattiga med F-skattsedel i gigekonomin, SMS-vikarierna eller alla de som på grund av diskriminering på arbetsmarknaden hänvisats till arbeten under sina meriter.

¹ <https://www.dn.se/sverige/hemliga-spelet-bakom-sveriges-klimatpolitik/>

Partiledningens kanslisters, och dessvärre även en hel del S-politiker, har helt enkelt inte en uppdaterad bild av vilka som bäst behöver socialdemokratisk politik idag, och verkar aktivt ovilliga att uppdatera sig. Detta kan beskrivas som en outtalad ängslighet för förnyelse.

Man försöker därmed formulera en politik för medelklassväljare som ofta inte har några aktiva och verkande visioner för vilket bättre samhälle de vill se. Därför leder S nya försök att formulera sociala reformer till utspel som är oförankrade kansliprodukter, såsom "familjeveckan", istället för exempelvis den tandvårdsreform där ett verkligt behov gång på gång lyfts från olika delar av arbetarrörelsen.

Den senaste undersökningen från Valforskningsinstitutet (2019)^{2,3} visar att S medlemmar är de som är i särklass minst nöjda med sitt partis politik. Och vi gissar att detsamma gäller för våra väljare. När vi kampanjade på Rinkeby torg var entusiasmen för S låg, ändå fick S 89% av rösterna. Människor vittnade om att de kände sig svikna men att de fortfarande skulle rösta S i brist på andra alternativ. Dessvärre visar nya undersökningar att SD börjat vinna mark i vissa invandrargrupper som är trötta på att inget händer och att deras stadsdelar inte prioriteras av någon annan.

Valdeltagandet i Rinkeby landade på 36 %, vilket avfärdats med svepande argument om analfabetism, kvinnoförtryck och låg utbildning. Men vi vet att det knappast är de verkliga orsakerna. Förklaringen är mycket mer smärtsam än så; människor känner inte att det spelar någon roll om de som förortsbor, rasifierade eller muslimer röstar S eller inte. Frågan vi behöver ställa oss efter de åtta gångna åren av regeringsinnehav är om vi ärligt kan säga till dem att de har fel? Vilka reformer har kommit dem till del?

Stödet till och från LO sviktar

LAS-förslaget mötte häftigt motstånd i LO, och Pappers och Elektrikerna har krävt att LAS-utredningen skulle stoppas, kallade centrala delar av förslaget "oacceptabla" och ett ingrepp på den svenska modellen. Det är mycket allvarlig kritik att rikta mot det parti vars identitet vilar på samverkan med facken.⁴

"...istället tycks partiet se facken som bidragsgivare och kanaler för envägskommunikation till väljare."

Kommunal är det fackförbund som organiserar flest av de som vårt parti idag inte ger tillräcklig prioritet: Utlandsfödda, ofta kvinnor. Den ouppdaterade bilden av arbetarklassen har lett till att Kommunal nyligen ansåg att man inte längre använde sina medlemmars pengar effektivt genom att stödja Socialdemokraterna. Därför drog man in sitt ekonomiska stöd till partiet.

² <https://web.apsis.one/K2yJG9nxQ6ye>

³ https://www.gu.se/sites/default/files/2020-03/1733642_2019-4-evertsson-k--lln-polk-partimedlemsunders--kningen-2019-final.pdf?link_id=5iFS3LLbo2

⁴ <https://arbetet.se/2021/09/21/vi-kraver-att-las-utredningen-pausas/>

2021 blev också året när LO för första gången gav ett substantiellt stöd till ett annat parti än S, när man finansierade Vänsterpartiets stora facklig-politiska konferens. Det är ett tecken i tiden, och för många är detta symboliskt viktiga gester.

Bilden är förstås inte svart eller vit. S senaste partiledare kom från facket, likaså vår nya partisekreterare. Fastän dessa är symboliskt viktiga rekryteringar som säkrar att det finns starka röster med ett fackligt perspektiv inne i partiet, så är den övergripande trenden i den förda politiken att partiet tycks ha tonat ner sin självbild som fackens kanal in i staten, det vi ursprungligen bildades för att vara. Istället tycks partiet alltmer se facken som bidragsgivare och kanaler för envägskommunikation till väljare. Det räcker inte att man på nationell nivå byter tjänstemän med varandra, eller kvoterar in en och annan fackligt förtroendevald. Om partiet slutar lyssna blir vi inte längre relevanta för fackföreningarna.

Brott med folkrörelserna

Det är inte bara fackföreningsrörelsen som S försämrat relationen till. Partiet behandlar idag alla folkrörelserna styvmoderligt. Så använde man exempelvis i juni 2021 Hyresgästföreningen som alibi för att påstå att man faktiskt "bjudit in till förhandling" om marknadshyror, fastän man tydligt står på den motstående partens sida (och enligt Hyresgästföreningens företrädare heller aldrig bjöd in till förhandling). Hyresgästföreningen protesterade kraftigt mot att användas på detta sätt i partiets retorik. Det är ett tydligt exempel på den fjärmade relationen mellan Socialdemokraterna och de folkrörelser som historiskt burit partiet framåt.

Å ena sidan vill man luta sig mot de viktiga rörelser som i decennier varit med och stöttat och format socialdemokratin till en levande och ideologiskt relevant kraft i politiken. Å den andra sidan är man oförmögen eller ovillig att lyssna in vad dessa rörelser faktiskt säger och står för. Man vill behålla deras position och den perception av folklig förankring som kommer med den. Men man har redan övergivit innehållet i Hyresgästföreningens verksamhet, och istället gjort upp med det marknadsliberala ytterkantspartiet Centern. Enligt Jonas Sjöstedts självbiografi var detta inte på grund av att det parlamentariska läget tvingade fram detta, utan för att S ledning och förhandlare genuint tyckte att detta var bra politik, samtidigt som V behandlades med iskyla.

“Linde inledde mötet med att deklarerat att hon är ‘stolt och glad över svensk vapenexport’...”

Sedan Göran Perssons tid har många civilsamhällesorganisationer som arbetar med internationell solidaritet upplevt sig marginaliserade och när Ann Linde tillträdde som utrikesminister innebar det ytterligare ett i raden av flera tydliga brott med den historiskt så viktiga fredsrörelsen.

Vid tillträdet kallade ett 50-tal organisationer henne till möte för att samtala om hur den sk feministiska utrikespolitiken skulle fortsätta. Linde inledde mötet med att deklarerat att hon är “stolt och glad över svensk vapenexport”, en vapenexport som hon vet att dessa

organisationer ser som en skamfläck och något som tydligt förhindrar både en fredlig utveckling i världen och en feministisk utrikespolitik. Organisationsföreträdare vi talat med uppfattade detta som en önskan att avsluta relationen mellan S och freds rörelsen.

Likaså har pandemihanteringen visat att den socialdemokratiska ledningen inte prioriterar föreningslivet. Stöden till civilsamhället är lika undervärdigande som stöden till näringslivet varit överväldigande - och i den mån stöd till civilsamhället förekommer, har det drivits fram av Miljöpartiet. Vid den förra socialdemokratiska kongressen hördes en tjänsteman skratta och säga att "vi lyckades stryka all skit om civilsamhället i redigeringen", som om det vore en marginell och betydelselös sektor. Såväl kunskapen som välviljan är ofta förskräckande låg.

Ge oss en vild vänster!

Ledartext av Stellan Elebro, ursprungligen publicerad i Folkbladet:

I slutet av 00-talet fanns en rörelse med det målet att globaliseringen måste ske rättvist. De var de första att etablera en s.k. alternativ media och i 10 år nära att bryta fram nya politiska landskap. De kallades de autonoma, d.v.s. självständiga, vänstern.

Det var längesedan. Ironiskt nog har högern framgångsrikt kopierat modellen. Från vindkraftsmotstånd till bensinupproret ut till ytterkanten. I missnöjesrörelserna har högern realiserat de drömmar som autonoma vänstern hade. Flera av rörelserna har direkt inflytande och "egna" riksdagsmän. Internet domineras av deras flöden och vrider även bread & butter frågor till deras narrativ.

Autonoma högern är ett faktum och varje parti måste förhålla sig till dem. De kan svänga samtalet i ett fikarum och mobilisera protester. Ledarlöst och organiskt reagerar de på samtiden. Högerpartierna tackar och bockar.

Framgångarna bevisar att autonoma rörelser kan få stort genomslag i arbetarklassen. SDs makt vilar helt och hållet på fria nätverk. Facken står maktlösa. Det är inga kommunister med sina partier och representanter. Motståndaren är osynlig.

Arbetarrörelsen står inför ett strategiskt dilemma. När vänstern skaffat partibok så finns resurserna i arbetarrörelsens byråkrati.

Den är skapad i slutet av 1800-talet. Det är en hierarki från ledarskikt (styrelse) ned till officerare (förtroendevalda) som sedan ska leda trupperna (medlemmarna). Världsbilden är 150 år gammal.

Forskning bevisar ökat politiskt intresse men att folk organiserar sig i nätverk. 40 % av väljarna är inte lojala till ett parti. Det är enklare att vara aktiv utan partibok. Autonoma rörelser har lägre trösklar. Det blir lättare att lockas av högern än av ett disciplinärt, långsamt, vänsterparti.

Arbetarrörelsens struktur skaver. Partikulturen är främmande. När högern arbetar organiskt så misslyckas arbetarrörelsen organisatoriskt. S-föreningarna är på många håll avskaffade. Som bäst används de som fackföreningar för lokalsamhället.

Föråldrad struktur måste ses tillsammans med förlusten av medlemmar som (S) haft sedan 1974. En god hypotes är att de samverkar med urbanisering, utbildning, demografi och automatiseringen till partiets nedgång och förlust av hegemoni och väljare.

Bara dålig politik räcker inte som förklaring. Det politiska misslyckandet, "den nya mittenpolitiken", skedde när man försökte tolka samhället efter kalla kriget. Man struntade i den historiska väljarbasen, arbetarna. Den bilden delas av både de som kritiserar migrationspolitiken och vänsterkritikerna. Realpolitiskt har socialdemokratin därför krympt till att vara beroende av nyliberaler. Det binder (S) i en mittenposition. För varje år som går så cementeras den misslyckade "mittenpolitiken" då man måste hävda att det är sossepolitik. Reformen och politikutveckling överges. Blair, Schröder, Persson (m.fl) skapade en dödsfälla i "den tredje vägen". Sedan 1998 har socialdemokratin varit i reträtt i hela världen. En ny analys över samhällsutvecklingen och kriserna är enda vägen ut.

I dag vilar krig på självständiga enheter istället för stabsgeneraler. Vi saknar rörelser som kan ta egna beslut efter självklara strategiska linjer. Byråkratin håller samtidigt hårt i plånboken. De sociala rörelserna, traditionellt vänsterinriktade, blir idag höger. Vi har inte förmågan att behålla dem.

I 100 år slogs (S) för dominansen över arbetarrörelsen. Frågan är om resultatet blev bra. Livskraften verkar samverka med att bli utmanade. V har idag dock inga större ambitioner än att bli en byråkratisk koloss som kopierar socialdemokratin.

Makten över landet står mellan två modeller. Högern har små partier men vilar på sociala rörelser. Vänstern samlar sig i partier där folkrörelserna är utbytta mot politiska sekreterare. En självständig folkrörelsevänster måste komplettera spelplanen för att vi ska vinna. Frågan är om Socialdemokraterna vågar släppa lös den.⁵

Perspektiven krymper

Partiledningen har tidigare drivit igenom att partiets verkställande utskott (VU) har rätt att kalla till möte utan att sidoförbunden finns med, och nyligen föresogs ytterligare ett steg: sidoförbunden skulle helt förlora sin status som adjungerade. Betydelsen i förslaget var att den viktigaste kanalen för att göra sig hörd på skulle försvinna för just de delar av partiet som tydligast stått upp för partiets traditionella värden och ideologiska kompassriktning i frågor som jämlikhet, human flyktingpolitik, internationell solidaritet, minoriteters och kvinnors rättigheter osv. Nu blev det inte så - Partistyrelsen backade inför kongressen, eftersom det inte fanns stöd för förslaget.

⁵ <https://www.folkbladet.nu/arkiv/7567060c-5975-4f73-b91c-aa1dc2d321ae>

“Socialdemokraterna behöver inga medlemmar, vi behöver väljare.”

Men detta är mycket mer än en enskild sakfråga, om än aldrig så viktig. Dessa upprepade försök att knipsa av sidoförbunden måste också ses som ännu ett angrepp på Socialdemokraternas folkrörelsetradition, vars öppna samtal och idéutbyte har garanterats av man varit relevanta i samtiden.

Så var det till exempel Socialdemokrater för tro och solidaritet som en gång fick Olof Palme och socialdemokraterna, som ett av de första västlänarna i världen, att gå med på att träffa Yassir Arafat och få S att erkänna palestiniernas rätt till ett hemland. Sidoförbundens känslspröt ut i civilsamhället har alltid varit en styrka för S. Men i takt med att partiets makt och beslutsfattning centraliseras betraktas de som en belastning.

Många av de viktigaste progressiva besluten i partiets historia har tillkommit till följd av sidoförbundens möjlighet att lyfta flera perspektiv för partiledningen. Att avskaffa denna ordning visar på en helt ny viljeriktning för partiet, som fortsätter på den inslagna vägen mot en åsiktsslimmad och ideologiskt flexibel organisation där en mångfald av perspektiv inte längre värdesätts och där interndemokratin de facto krymper. Ett citat från en högt uppsatt tjänsteman nära statsministern, uttalat i ett internt sammanhang, kan illustrera denna riktning: “Socialdemokraterna behöver inga medlemmar, vi behöver väljare.”

Ett resultat av den krympande respekten för den kreativa kraft som finns i en levande folkrörelse, är att politiken har utarmats. De politiska idéerna är kortsiktiga eller illa förankrade. Analysen av samtiden genomförs av ett fåtal experter med få kontakter ut i samhället, istället för att samtalas fram av ett stort antal engagerade människor som typiskt sitter i många olika organisationer i folkrörelserna.

När perspektiven krymper och mer av partiets viktiga beslut sätts i händerna på partistrateger, blir också analysen mer sårbar. I möten med partistrateger har vi hört dem resonera att en stor del av svenskarna enligt av S beställda undersökningar är engagerade i frågor om asylrätt. Därför behöver partiet bli mer strikta i asylrättsfrågor. De hade helt missat att en stor del av dessa tillfrågade tvärtom är engagerade *för* asylrätten, men intresset för att lyssna på den insikten, den väljargruppen, saknades.

Medlemmar är mer än lojala kampanjmaskiner

Idag tycks partiets alla medlemmar mer ses som nyttiga ideella kampanjarbetare och mindre som viktiga deltagande och bidragande till folkrörelsen socialdemokraterna. Denna vanvördnad för medlemmarna och för interndemokratin kommer till uttryck i de konstanta försöken från partikansliet att uppmana partiets medlemmar att knacka dörr och ringa samtal för att värva medlemmar på bästa callcentermanér.

Man behandlar och betraktar partiets medlemmar som en kampanjorganisation som ska sälja in politik medelst entusiasm och slogans, vilket inte i sig är fel, men när det kombineras

med en utebliven öppen, reflekterande diskussion om varför medlemstappet har accelererat de senaste åren så är det inte en framgångsrik strategi. Många känner sig obekväma eller till och med utnyttjade. Graden av medbestämmande i kampanjverksamheten är låg enligt våra egna erfarenheter och flera andra vi har pratat med.

Ett tydligt exempel på det här är efter valet 2018 när analytiker nära partitoppen menade att partiet hade backat under våren 2018 för att man framstod som "otydliga" i frågan om invandring, lag och ordning. Det vill säga, när de hade gått fram med hård retorik och väckt bestörtning och vrede inom partiet så var det inte den hårda retoriken som var problemet - utan bestörtningen. Att vi och många med oss protesterade och gav en helt annan bild av vad vi såg som socialdemokratisk politik, vi som höll på den beslutade partilinjen från 2017, vi som spelade upp vår partiordförandes tal där han sa att "mitt Europa bygger inga murar", det var vi som beskrevs som problemet. Kampanjorganisationen förväntades att i blind lojalitet hålla fast vid oförankrade budskap som stred mot S grundideologi och mot fattade kongressbeslut.

“en irrfärd med det nya högerpolitiska medielandskapet som karta och illa genomförda opinionsmätningar som kompass”

Flera som vi talat med vittnar om att det idag i stor utsträckning har blivit omöjligt att ta sig fram i partiorganisationen för alla som inte spelar ett intrikat spel med lojaliteter. Detta menar de har gynnat dem som spelar bäst, inte dem med störst förtroende eller ideologisk närhet till medlemmarna. Vi ser med oro på den utvecklingen, vi som tycker att just vårt partis ideologi och folkrörelseidentitet är våra största styrkor.

Asylrättsfrågan illustrerar problemen med interndemokratin

Frågan om Socialdemokratins hållning i migrationsfrågor är kanske det tydligaste exemplet på att interndemokratin svajar. Den interna debatten om denna kursändring har sedan den ägde rum 2015 tigits ihjäl av de ytterst ansvariga. Man har försökt etablera fakta på marknaden istället, först genom att 2018 formulera en valkampanj som angrep den tidigare förda asylpolitiken och förde fram en mycket hård retorik om brott och straff, som partiet nu även driver i regeringsställning.

Detta räknade man med att medlemmarna skulle anpassa sig till, för valrörelsens skull. Många har funnit sig stå och försvara vad som ofta bara kan beskrivas som klassisk auktoritär högerpolitik, och intalat sig att detta bara var en del av partiets strategi att för stunden "spela oavgjort" med högern i dessa frågor, som det lät från partiets valstrateger. Men när denna anpassning väl hade ägt rum så har partiledningen kört på som om detta vore partiets nya officiella linje.

På samma sätt har man drivit en linje i den parlamentariska asylkommittén som skulle innebära att Sverige lägger sig i botten på ligan i EU när det kommer till human asylpolitik. Även detta stred mot kongressens vilja, och därmed mot partilinjen.

På kongressen 2017 avgjorde partiet att Sveriges flyktingmottagande ska präglas av ordning och rättssäkerhet.⁶ Ändå har asylhandläggningen under Morgan Johanssons tid som minister präglats av rättsosäkerhet och otydlighet.

Nu är nya riktlinjer bestämda av kongressen. I dessa försvaras en mer hårdför asylpolitisk linje, som vi historiskt tagit strid emot. Bakom formuleringen om "permanent uppehållstillstånd om man uppfyller vissa villkor" döljer sig sådant som språktester, förslag som av S länge beskrevs som populistiska i debatten.

Det internationella samfundet har länge känt till och planerat för ett tillbakadragande av västerländsk trupp i Afghanistan. Den katastrofala utvecklingen i landet har varit en sannolik och överhängande risk enligt närmast samstämmiga analyser. Ändå har Migrationsverket ända fram till mitten på sommaren fortsatt att utvisa afghanska asylsökande.

Också i andra besläktade frågor har verket agerat skandalöst, utan att det har föranlett ingripande från ansvarig minister. Inte minst saknas det en lösning på skandalen om de storskaliga och vetenskapligt oförankrade åldersbedömningarna, och den politiska viljan att försvara de asylsökandes rättigheter måste betecknas som iskall. I dagsläget lever många i ett limbo där de inte kan utvisas till Afghanistan på grund av det rådande läget, men saknar många av de grundläggande rättigheter som borde tillfalla alla som bor i Sverige. Den oavsiktliga effekten, en slags parallelllagstiftning för olika människor boende i landet beroende på deras ursprung, hade kunnat förebyggas.

Lika snabb som Morgan Johansson varit att förespråka hårdare straff, slopade straffrabatter och avskaffad preskriberingstid, lika konsekvent har han varit med att tiga i alla frågor som gäller den systematiska misskötsel av asylärenden som en lång rad insatta aktörer har vittnat om.

Trots årtal av påtryckningar och avslöjanden om missförhållanden har han varit ovillig att agera för att rätta till felaktigheterna. Resultatet är hundratals felaktiga deporteringar, och ett flagrant brott mot kongressens uttryckliga vilja i flyktingfrågorna.

I handlingarna inför kongressen 2017 skrev partistyrelsen att de åtgärder som finns i den tillfälliga lagen om asylrätt skulle vara just tillfälliga, och att "åtgärderna ska inte vara i kraft längre än nödvändigt"⁷. Men när den tillfälliga lagen i princip permanentades genom den migrationspolitiska kommitténs arbete, beskrevs kommitténs förslag på följande vis på S intranät: "Detta är socialdemokratisk migrationspolitik" och "detta är bra för Sverige"⁸. Därefter blev partistyrelsens politik också hela partiets politik, utan diskussion och beslut.

⁶<https://www.socialdemokraterna.se/download/18.12ce554f16be946d04640b89/1568881614215/trygghet-i-en-ny-tid---politiska-riktlinjer.pdf>

⁷[https://www.socialdemokraterna.se/download/18.12ce554f16be946d04640d05/1568881615653/f-sa-marbete-for-gemensam-sakerhet%20\(1\).pdf](https://www.socialdemokraterna.se/download/18.12ce554f16be946d04640d05/1568881615653/f-sa-marbete-for-gemensam-sakerhet%20(1).pdf)

⁸ Rosen, 2020-10-07

När en ny migrationslagstiftning så röstades igenom ignorerade partiets internkommunikation helt att vi har kongressbeslut om att PUT är bra för integrationen. TUT presenteras istället som S officiella linje. Man informerar att S vill ha krav på svenska och samhällskunskap vid PUT. Hela texten är fokuserad på att Sverige ska ta in färre asylsökande.

Frågor och svar

Har Socialdemokraterna fått igenom sin politik?

Vårt mål är att skapa en långsiktigt hållbar migrationspolitik som bygger på plikt och rätt, som värnar asylrätten och som ger oss förutsättningar att integrera de människor som kommer hit. Vår inställning är att tillfälliga uppehållstillstånd ska vara huvudregeln.

Nu har vi lyckats samla majoritet i mitten för att få igenom en sådan lagstiftning.

Denna omläggning har inte diskuterats internt eller förankrats - på något sätt.

Ett viktigt skäl till att detta inte diskuteras internt är repressalier ovanifrån som riktats mot kritiska röster. Enskilda riksdagsledamöter har vittnat om hur de blivit utfrusna och betraktade som "illojala" för att de hållit fast vid kongressbeslutet istället för den framkuppade dagordningen. Av den grupp som organiserade sig efter 2015 sitter många idag inte kvar i riksdagen. Det har gått så långt som att ledamöter som organiserat motstånd mot denna linje förbjudits att möta flyktingrörelsen där det varit omöjligt att genomföra bokade möten med bland annat Amnesty, Röda korset och Rädda barnen då det blivit för kontroversiellt internt.

Ett annat skäl är att det inte har varit möjligt att få till stånd en dialog med partiledningen. Den har behandlat frågan som om den vore helt extern, och bemött bekymrade partikamraters kritik med samma talepunkter som gått ut i presskommunikationen, som om frågorna från gräsrotssossar hade rört sig om frågor från journalister eller externa kritiker.

En annan vanlig taktik har varit att helt enkelt tiga ihjäl kritiken, eftersom det också har bidragit till att försvåra för att mobilisera medlemmar i partiet för frågan. Genom att inte låta konflikten blomma ut och istället kväva motståndet informellt har man effektivt tagit död på interndemokratin i frågan.

Frågorna visar, förutom bristerna i interndemokratin, på en fundamental brist på insikt i var konfliktlinjerna finns.

Partiet måste vara en rörelse oavsett regering

Traditionellt har S, under ledning av partisekreterare, fortsatt att vara en folkrörelse även när vår partiordförande haft rollen som statsminister. Men partisekreteraren Lena Rådström-Baastad har misslyckats med att representera och värna partiets intressen under

tiden då Stefan Löfven varit statsminister. Nu har vi ett nytt ledarskap som har rätten att visa vad det går för. Men hur många av dessa problem är beroende av person, och hur många av problemen är strukturella?

“Varje punkt presenteras som en förbättring, även om de går helt på tvärs emot den traditionella partilinjen – såsom förändringarna i LAS.”

Politik handlar om kompromisser och en regerings framförhandlade politik är någonting annat än ett partis ideologiska visioner. Men inom S har skillnaden mellan regering och parti blivit allt mer otydlig. Vi har haft en situation med en svag minoritetsregering, där S tvingats förhandla bort mycket. Det är inget som gått att undvika med det parlamentariska läge vi stått inför.

Men det finns ett strategiskt misstag här - nämligen att regeringens och partiets politik kommuniceras som om den vore en och samma. Vi i Hjärta och Socialdemokrater för tro och solidaritet var tidigt ute och varnade för just precis detta. Vår dåvarande ordförande Ulf Bjereld var en bland många andra som talade om vikten av att skilja på dessa båda roller redan i slutet på januari 2019, och efter hand har fler och fler sett konsekvenserna.

I och med att Januariavtalet satt sin prägel på en stor del av mandatperioden har det varit mycket svårt för vanliga medlemmar att veta vilken politik S kommer att driva igenom om partiet kommer till makten. Många frågar sig var vi som rörelse drar vårt streck i sanden. Genom JA har vi kompromissat med sådana grundläggande frågor som LAS, marknadshyror, motstånd mot vinster i välfärden och marknadsskolan.

Vi har ett parlamentariskt läge utan majoritet för regeringen och då är det självklart nödvändigt att kompromissa om man vill kunna föra en politik. Problemet är inte kompromisserna, utan en konsekvent otydlighet från partiledningen. Man har valt att genomföra Januariavtalets punkter utan att tydligt skilja på vilka av dessa som är S-politik och inte.

Varje punkt har presenterats som en förbättring, även om de gått helt på tvärs emot den traditionella partilinjen – såsom förändringarna i LAS. Det är mycket tyst om att man tvingats acceptera eftergifter och både partiordförande och partisekreterare, externt och internt, blev företrädare för regeringens framförhandlade politik, medan partiets egentliga vilja helt tystnat.

Så presenterades till exempel den i Januariavtalet överenskomna uppluckringen av LAS som "en reform för trygghet och omställning" på S intranät, och beskrevs i uteslutande positiva ordalag trots att detta är en reform som helt saknar förankring i partiet och aldrig hade överlevt en omröstning på någon kongress.

Vi minns fortfarande hur man förvandlade valstrategin 2018 till den nya partilinjen, över huvudet på medlemmarna. Är uppluckrade LAS-villkor och marknadshyror nu S officiella linje, framkuppade på samma sätt som asyldrätten?

3. Kommunikation och populism

Kan S vara en plattform för motstånd mot en ny, reaktionär och auktoritär högerrörelse, eller har vi förlorat självförtroendet? Här analyserar vi några av de fenomen som i allt större utsträckning präglar vårt partis politiska retorik.

Närmande till högerpopulistisk retorik

De senaste åren har S antagit en alltmer hårdför och auktoritär retorik i frågor om migration och kriminalitet. Den hållningen bottenar, tror vi, i en illa vald strategi och en alltför ytlig analys av det nya medielandskapet.

Oavsett vilka orsaker som ligger till grund, så är det ett faktum att S externa kanaler gång efter gång har förmedlat högerpopulistiska formuleringar som går på tvärs med partilinjen, trots upprepade starka reaktioner från många i partiet. Så kallar man till exempel tillfälliga uppehållstillstånd (TUT) för en framgång fastän partilinjen är permanenta sådana (PUT). Man skryter med att Sverige har historiskt låga tal av asylinvandring och man skriver att arbetskraftsinvandring "plundrar vår välfärd" istället för att uttrycka solidaritet med de utländska arbetare som själva blir plundrade.

Man utmålar invandring och därmed invandrare som ett problem och uttalar aldrig solidaritet med de grupper som utsätts för hat från den nya högern. Man aktar sig noga för att försvara invandrare, muslimer och antirasister, kanske för att det riskerar att kosta i kritik från borgerliga ledarsidor. Det var med nöd och näppe som ett förslag om tiggeriförbud stoppades av upprorsstämningar inom rörelsen innan det hann offentliggöras under valrörelsen 2018.

“Folkrörelsepartiet haltar, och populism är en vansklilig krycka.”

Den senaste gången S officiella twitterkonto ens nämnde ordet "rasism" var för fem år sen, i en tid då rasismen är det i särklass största hotet för stora delar av arbetarklassen våra traditionella väljargrupper. Senaste gången S twitterkonto önskade svenska muslimer glad eid eller nämnde ordet "islamofobi" var 2014 respektive januari 2015. Det vill säga före vändningen i migrationspolitiken hösten 2015.

Även i andra kanaler är partiet som helhet närmast osynligt i den fråga där SD, Socialdemokraternas huvudmotståndare, är mest profilerade. Däremot ger man aktivt SD legitimitet i deras hat mot invandring genom att med täta mellanrum berätta om hur man fått ner antalet asylsökande till Sverige och återkommande "erkänna" saker som att en "ängslighet" gjort att man tidigare inte haft tillräckligt hårdför kriminalpolitik och därmed

bekräfta att kritikerna haft rätt när de angripit de traditionellt socialdemokratiska (och vetenskapligt beprövade) lösningarna på våld och kriminalitet.

De företrädare vi valt att representera oss vid regeringsmakten har släpat benen efter sig i frågor som man tidigare slagit sig för bröstet och varit stolta över, så snart som de blivit vad som uppfattas som "politiskt obekväma". Det tog en oacceptabelt lång tid att få hem barnen i fånglägret i Al-Hol, fastän Sverige under S-regeringen gjort barnkonventionen till svensk lag. Så när barnen väl togs hem hade man redan förlorat mycket stöd hos många av våra medlemmar och andra, engagerade för mänskliga rättigheter, legitimerat den hårdföra höger som velat offra barnen och inte vunnit någonting, vare sig politiskt eller humanitärt.

I Göteborg har Ann-Sofie Hermansson (S) extremiststämplat muslimska aktivister och i den påföljande förtalsrättegången tagit hjälp av djupt problematiska forskare/debattörer som Magnus Ranstorp, som angripit muslimer i S (och dem som tagit ställning mot islamofobi) i flera år, med grova påhopp om kopplingar till terror och förtryck, med hjälp av rasistiska konspirationsteorier. Från övriga S har diskussionen om detta varit antingen tyst eller uttryckligen stöttande mot Hermansson. Socialdemokraterna står inte längre upp lika mycket för alla grupper i samhället.

Hårda tag istället för förankrad analys

I stället för att försöka inkludera S målgrupper brett i medlemsdemokratin, och med stöd i det hitta socialdemokratiska frågor som attraherar dem eller nå dem med opinionsbildning, så tycks strategin ha varit att närma sig en högerpopulistisk retorik, i en fördomsfull tro på att det är det som krävs för att "locka tillbaka" de män i den tänkta S-målgruppen som börjat rösta SD. Folkrörelsepartiet haltar, och populism är en vanskelig krycka.

Vid en genomgång av partiets interna kommunikation till medlemmarna under sommaren 2021 (maj till augusti) handlade över hälften av texterna (7 av 12) om kriminalitet, "ordning och reda" eller migration. Det är ett litet urval, men representativt för hur villigt partiet är att vika sig för medielogik och medieklimatet.

Av de övriga fem texterna handlade två om LAS-utredningen samt om marknadshyror. Båda togfördes internt som positiva, närmast S-märkta reformer, fastän dessa är två frågor S aldrig har drivit. Det finns inget som tyder på att medlemmarna önskar se någon av dessa förändringar bli verklighet, varför den interna kommunikationen mer ser ut att vara ägnad att genom retorik "vinna över" medlemmarna till en redan beslutad politik.

Istället för att söka dialog med konfessionella grupper och se dem som en potentiell grupp att aktivera för demokratin i samhället, angriper S istället konfessionella friskolor med argument som inte stämmer (konfessionella friskolor *minskar* segregationen eftersom de riktar sig till grupper med bred inkomstspridning), men har låtit de verkliga farorna för segregationen och livschanserna, de vinstdrivande skolorna, hållas.

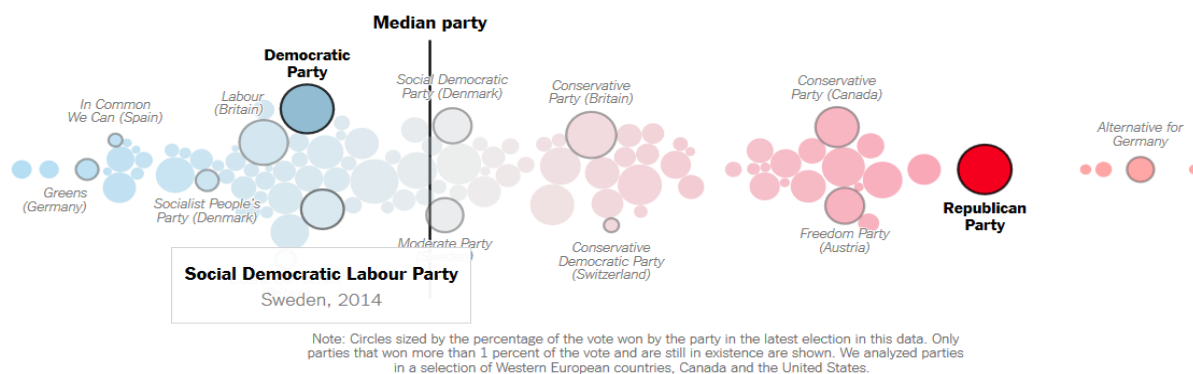
Reformerna för att begränsa vinster i välfärden, de aktörer som tjänat på dem och konsekvenserna för kvaliteten eller att minska den snedvridning i konkurrensvillkoren med

offentliga och ideella initiativ har inte formulerats. Istället har religiösa, och i synnerhet de mycket få muslimska (även de som fungerat mycket bra) hamnat i skottlinjen. Det legitima motståndet mot friskolor har riktats bort från riskkapitalister och systemfel och mot en utsatt minoritet. Därför är det hoppfullt när den verkliga frågan åter hamnar på dagordningen tack vare intern mobilisering.

I september 2021 lade äntligen S fram ett förslag om att stoppa vinsterna i skolan. Det är ett mycket tacksamt inspel. Frågan är om det är kraftfullt nog att stoppa den problematiska koncernifieringen⁹, som blivit resultatet av många års storföretagstillväxt i skolan där de stora koncernerna inom kort blivit för stora för att kunna påverkas politiskt. (De här problemen beskrivs utförligt av flera debattörer och forskare, tankesmedjan Balans har samlat mycket kring detta.)

Varför har det tagit så lång tid för S att agera i frågan? Varför missade man momentum, när opinionen mot vinsterna var monumental? Och varför läggs förslag nu enbart inom skolan - och inte även för andra delar av välfärden?

Under valrörelsen 2018 uttryckte personer i valledningen stor belåtenhet med utspelet om att stoppa konfessionella friskolor, eftersom frågan "mätte så bra" i opinionen.

Enligt denna graf från New York Times skulle S numera ligga lite till höger om det med europeiska mått mätt borgerliga partiet Demokraterna i USA¹⁰. Men det intressanta i sammanhanget är att de data som granskats enbart har kommit från de olika partiernas valmanifest. Detta visar inte nödvändigtvis var partiet faktiskt står ideologiskt, däremot visar det tydligt vad S försökt kommunicera under valrörelserna - Det vill säga, vad man tror mäter bra i opinionen. Vad gör den strategiska kampen om mittenväljarna med partiets framtoning och självbild på längre sikt?

⁹ Se Tankesmedjan Balans diskussion om varför vinstförbud inte räcker för att stoppa vildastuttag från privata friskolor.

<https://tankesmedjanbalans.se/granska-med-balans-hur-koncernbidrag-flyttar-pengar-fran-valfard-till-vaad-som-helst/>

¹⁰ <https://www.nytimes.com/interactive/2019/06/26/opinion/sunday/republican-platform-far-right.html>

4. Vägen framåt för en socialdemokratisk politik

De frågor som lyfts i denna rapport är inte några nya diskussioner inom S. Vi har ofta hört partistyreseledamöter och kanslister skämta om att det finns delar av partiet som alltid frågar sig om S har tappat färdriktningen och blivit ideologiskt tomma. Man framställer denna argumentation som en perenn utan substans, som om det vore något normalt att ständigt fråga sig om partiet har kvar sin ideologi.

I någon mån får det sägas vara en följd av att vara ett parti som har förhandlingen som en del av ideologin. Det innebär ett visst oundvikligt mått av otydlighet, och en tilltro till att den politiska processen själv bär partiet framåt. Ideologin utvecklas genom en lång rad preliminära utopier och oviljan att hålla alltför hårt fast vid en kurs upphöjs till dygd, till det som skiljer oss från en mer doktrinär vänster.

Men detta har blivit en alltför billig undanflykt. Partiets legitimitet vilar på att det är en folkrörelse, och att de som sätter sig vid förhandlingsbordet har stora grupper av samhället bakom sig. Vi tappar medlemmar i rasande fart och har inte gått framåt i ett val på flera decennier. Detta har sammanfallit med att stora delar av västvärlden har rört på sig i en högerauktoritär inriktning. Detta är inte naturlagar. Det är en följd av val som människor gör.

När en demokrat börjar förhandla med en auktoritär, kommer det alltid vara demokraten som i slutänden tappar mark.

I dessa tider av förändringar behöver pessimism och auktoritära krafter bemötas med framtidstro och en vision om hur morgondagens samhälle kan bli ännu bättre när vi skapar den tillsammans. Socialdemokraterna behöver börja måla de bilderna för att vara ett parti för framtiden.

De högerauktoritära krafterna kan inte förhandlas bort, för vi kan aldrig börja förhandla om människovärdet. Då är vi redan förlorade. De måste mötas på ett ideologiskt plan, med röda linjer som inte kan passeras och en hållning som inte ändras efter en sommar, ett år eller en mandatperiod.

Socialdemokratin är en reformistisk rättviserörelse vars grundläggande målsättning är att skapa ett samhälle som ständigt lyfter och inkluderar de mest utsatta, som skapar solidaritet mellan medelklassen och arbetarklassen med målet om ett jämlikt samhälle där alla behövs. Vägen dit är genom demokratiskt folkrörelsearbete som söker konstruktiva samarbeten och aldrig kompromissar med sina grundläggande visioner.

Socialdemokraterna behöver:

- Göra seriösa undersökningar av de många avhoppen, låta opinionsinstitutet intervjua fd S-medlemmar om varför och skapa åtgärdsplaner utifrån det
- Återknyta en levande kontakt och skapa ett organiserat samarbete där folkrörelser och fackförbund har insyn och inflytande, med målet att samtliga större

civilsamhällesorganisationer ska ha en personlig förtroendefull kontakt med ledande personer inom S

- Genomföra en grundlig och självkritisk genomlysning av interndemokratin
- Förnya hela partikansliet, rekrytera mer ur folkrörelserna och mindre från näringslivsnära PR-byråer
- Omdefiniera de politiska målgrupperna utifrån en uppdaterad klassanalys
- Ta fram nya långsiktiga politiska målsättningar, väl förankrade i folkrörelse och demokratiskt fattade beslut, som sätter kursen för politiken
- Medvetet återta initiativet med långsiktig opinionsbildning, och stryka ett streck över de omfattande men slarvigt genomförda och analyserade opinionsmätningarna